

Šilakaučiznos mokykloje rugsėjo pirmosios rytą giedant Lenkijos himną, Adomas Juodkepur neprispaudė delno prie krūtinės.

– Kodėl tu nepagerbei savo tautos himno? – vaikams susėdus paklausė ponija Liucija, ketvirtokų mokytoja.

Kai tekdavo pasakyti ką nors svarbaus, Adomas prieš išstardamas pačiulpdavo viršutinę lūpą.

– Kad aš ne lenkas.

– O kas tu toks? Žydas? Vokietis? Lietuvis?

Klasė sukikeno.

– Ne. Aš jotvingis. *Jestem Jacwa.*

– Iš kur žinai?

Adomas pačiulpė viršutinę lūpą.

– Žinau.

Jis nemėgo daug pasakoti. Kai vasarą žaisdavo su bendramžiais, kartais, būdavo, uždeda delną ant saulės įkaitinto akmens ir jaučia, kad akmuo virpa. Liepdavo bičiuliui: „Uždėk ranką. Ką jauti?“ – „Nieko. Ką galiu jausti palietęs akmenį?“ O Adomas jausdavo netgi kai būdavo piliakalnio papėdėje.

– Jeigu tu būtum Amerikoje svečiuose pas prezidentą, – kalbėjo mokytoja (vaikai ištempė ausis – bus linksma), – ir pradėtų giedoti Amerikos himną, ar tu jo irgi nepagerbtum?

– Pagerbčiau.

– Norėtum būti geras?

– Turbūt norėčiau.

– Tai gal ir dabar čia, Lenkijoje, būsi geras?

Adomas pagalvojo. Pačiulpė lūpą.

– Būsiu geras.

Klasė nurimo. Daugiau nieko įdomaus nebus.

Diena buvo saulėta. Per pertrauką visi išsibarstė po kiemą.

Pamatę Adomą, trys šeštokai ėmė erzinti:

– Jocva Jadzė, Jocva Jadzė!

Adomas šoko prie jų suspaudęs kumščius. Šeštokai smuko į išvietę. Kaip daugumoje kaimo mokyklų, ji buvo medinė, ilgoka lakta su apskritomis skylėmis žvirbliškam patupėjimui.

Mergaičių skyrius buvo kitoje pastatėlio pusėje.

Adomas smogė paskutiniam sprunkančiajam į nugarą. Kai tas pasisuko – į paširdžius, anas aiktelėjo, susirietė bandydamas atgauti kvapą. Adomas netaikydamas smogė jam į pasmakrę, šeštokas žengė žingsnį atgal, paslydęs pataikė viena koja į tupyklos skylę. Suriko išsigandęs, abiem rankomis įsitvėrė nutupėtų lentų. Kiti du šeštokai kieme paspartino žingsnį žinodami, kad jeigu įvyks nelaimė, jie bus kalti.

Adomas nusivijo juos. Visa mokykla išsižiojusi stebėjo, kaip du šeštokai spiegdami sprunka nuo kumščius suspaudusio ketvirtoko.

Daugiau prie jo niekas niekada nekibo.

Adomas suprato: jeigu tave puola trys, tegul ir penki, nenusigąsk. Tau geriau negu jiems. Greičiausiai jie stumdys vienas kitą: „Tu pradėk!“ – „Ne, tu!“ – „Tu!“ O tau nėra ko laukti,

tu pats sau sąjungininkas. Tai, kad esi teisuolis, dešimterio-
pai padidina jėgas. Jeigu nugalėsi vieną, kiti manys, kad esi
siaubūnas.

Parėjęs namo jis nieko nepasakojo. Tėvui galėjo nepatikti.
Bet žinojo, kad tėvas pasielgtų taip pat. O ir ką pasakoti? Kad
vienas šeštokas vos neįkrito į srutas?

Po abitūros egzaminų Adomas įstojo į Jogailos univer-
sitetą Krokovoje, Istorijos fakultetą. Ten stipriausi istorijos
dėstytojai. Apie savo kilmę niekam nepasakojo. Tik neleido
sąrašuose prie pavardės pridėti lenkiškos arba lietuviškos ga-
lūnės. Klausiamas atsakydavo:

– Tegul lieka Juodkepur.

Universitete per paskaitas apie jotvingius buvo kalba-
ma nedaug. Anot dėstytojų, duomenų mažai. Nes jotvingiai
neturėjo savo rašto. Nėra nė skiautelės su bent vienu saki-
niu jotvingių kalba. Rastas sąsiuvinukas, kažkokio mėgėjo
sudarytas žodynėlis. Tačiau ten dauguma žodžių lietuviški.
Akmenų jie neraižė. Rasta riboženklių su didžiąja „M“, bet tai
Lietuvos karaliaus Mindaugo ženklas. Vėliau kažkas sumanęs
akmenį apversti ir ženklą pavadinti „Gedimino stulpais“. Bet
Gediminas valdęs daug vėliau.

Kartais ant to paties akmens būdavo iškalta dar ir kita rai-
dė. Ji liudijo apie savininką kitoje ribos pusėje. Tik tiek.

Tai, kad „Gedimino stulpai“ yra Lietuvos valdų ribožen-
klis, nesumenkina jų istoriškumo. Daugelis pasaulio tautų
ir valstybių norėtų turėti ženklą iš tokios tolimos praeities.
Tačiau dalis Europos valstybių, Azijos, Afrikos taip pat nieko
panašaus neturi, kaip ir abi Amerikos žemyno dalys.

Profesorius Klimaševskis kartą pasakė, kad jotvingių žemė – tai mūsų kraštų Atlantida. Tik ne visai aišku kokia. Jotvingių, išsimokslinusių krikščioniškuose kraštuose, nebuvo. Vien mintis savo valia tenai vykti sukeldavusi pasibjaurėjimą, o ir artimieji būtų paniekinę. Krikščionims užpuolus jotvingių sodybas – *lauksą*, – jie geriau šeimomis nusižudydavo nei pasiduodavo į nelaisvę. Žinojo, kad jeigu užpuolikai ras gyvų berniukų ar mergaičių, išsiveš ir parduos į vergiją turkams, o tie – dar kitiems.

Popiežių bulės dažnai būdavo atsakymas į kryževivių laiškus. Popiežiams rūpėjo sunaikinti paskutinį pagonybės židinį Europoje, paskui užpulti musulmonus, iš nugaros apėjus Juodąją jūrą. Visiems laikams išvaduoti Jėzaus Kristaus kapą. Jų susirašinėjimas buvo labai svarbus žinių apie senuosius jotvingius, prūsus ir lietuvius šaltinis.

Istorijos fakultete lotynų ir senoji germanų kalbos buvo privalomos. Adomas dar užsirašė į senslavių ir lietuvių kalbų paskaitas. Dėstytojai pamokė, kaip senuose raštuose atskirti vieną žodį nuo kito, mat ankstyvaisiais viduramžiais taupant vietą dažnai būdavo rašoma ištisai, tarsi greitakalbe. Be to, senovės raštininkai žodžiuose praleisdavo balse, likdavo tik priebalsės, ir skaitančiajam reikėdavo atspėti. Tarkim, žodis „Dievas“ galėdavo būti užrašytas „Dvs“, o „meilė“ – „ml“. Tačiau gavėjas žinodavo, apie ką rašoma. Suprasdavo. O dabartinės gramatikos žinovui, norinčiam perskaityti vieną eilutę, tenka vargti savaitę.

Adomui parodė dar vieną būdą, kaip senuose rankraščiuose ieškoti nežinomų tekstų. Patys dėstytojai tą būdą va-

dino „partizanišku“ ir prašė naudoti tik jiems prižiūrint, kad netyčia pats šaltinis nebūtų sunaikintas. Gavus seną pergamentą ar net tvirtą, rankomis pagaminto popieriaus lapą, rašmenis būdavo galima nuplauti muiluotu vandeniu. Jeigu ant to lapo buvo kas nors parašyta anksčiau, galėjai aptikti žąsies plunksnos įbrėžimų. Apsiginklavęs mikroskopu ir kantrybe, galėdavai net perskaityti. Jeigu parašyta tik vieną kartą. Nes senovės raštvedžiai irgi mokėjo nuplauti savo pirmtakų kūrybą. Pergamentas buvo labai brangus. Popierius irgi. Kai popierius atsirado, jį gamino tik dvi amatininkų dirbtuvės.

Visas tas procesas priminė šikšnosparnių gaudymą naktį rankomis.

Be to, senų nereikalingų foliantų jau nebuvo. Archyvai, vienuolynai ir bažnyčios kiekvieną skiautę saugojo kaip akies vyzdį.

Kartais nuplovus tą seną pergamentą paaiškėdavo, kad pirmajam jo tekstui tik pora šimtų metų. Arba kad tai skolos raštas. Arba meilės laiškas. Arba indulgencija – nuodėmių atleidimas už pinigus.

Adomas pamatė, kad indulgencijos nėra toks jau šlykštus dalykas, kaip jam anksčiau atrodė. Pinigai ar kitos vertybės, gautos už nuodėmes, nelikdavo pas kleboną, plaukdavo į vyskupiją. Iš tų lėšų buvo statomos katedros.

Pagal studentų mainų programą Krokuvos universitetas priėmė tris studentus iš Italijos, o tris savus, tarp jų ir Adomą, išsiuntė į Romą. Išlydėdamas rektorius pasiūlė gerai apsidairyti. Esą tenai dar galima rasti nežinomų archyvų. O žinomuose – netirtų skyrių, užmirštų spintų. Gal ką įdomaus apie Lenkiją aptiksis.

—

Keliose Romos gatvėse Adomas pastebėjo parduotuvių iškabas: „Šnipinėjimo reikmenys“. Kitur dar įmančiau: „Kontršnipinėjimo reikmenys“.

Užsuko pasmalsauti.

Su juo, akivaizdžiu studenčiuoju, prekeiviai nelabai norėjo leisti į kalbas. Tų parduotuvių klientai buvo vyrai, įtariantys, kad jų žmonos arba mylimosios nevengia „šuolio į šoną“. Arba moterys, tuo įtariančios savo vyrus. Arba įtariantieji, kad juos įtaria.

– Galime pasiūsti seklį, – buvo pasiūlyta vienoje parduotuvėje.

Pardavėjui pasirodė, kad Adomas susikrimtęs. Iš tikro taip ir buvo. Jis norėjo valgyti, o pinigai jau buvo pasibaigę.

– Turime visą eskadroną patyrusių detektyvų. Sakote, nereikia? Užsukite, kai reikės.

Transteverės rajone vienoje panašios paskirties parduotuvėje užsimezgė neįprastas pokalbis. Pardavėjas, sužinojęs, kad Adomas – studentas istorikas, pagyvėjo. Buvo bendramžiai, kalbėjo angliškai, ir abu tą kalbą mėgo.

– Žinau tas parduotuves! – nusišaipė italas. – Moteriškė nugrimuota kaip senutė, per du metrus neatskirsi, fotoaparato vyzdys akinių rémuose arba skrybėlėje! – tyčiojosi iš kolegų. – Tikri šnipai jau seniai tuo nesinaudoja. Tai kaip dvisparnis lėktuvas.

Bekalbėdamas atnešė nedidelį aparatą, panašų į du sugretintus mikroskopus. Pritvirtino rėmą – laikiklį su lizdais lemputėms. Adomas pastebėjo, kad ir tie lizdai kitokie, ir lemputės. Viena sucypė, kai ją įstatė, sukibirkščiaavo, paskui žibėjo tik vienas jos siūlas.

Pardavėjas pakišo po mikroskopu užklijuotą voką.

– Žvilgtelėk, – pakvietė.

Priglaudęs akį prie okuliaro Adomas galėjo įžvelgti, kad laiškas parašytas itališkai. Pardavėjas pasuko sraigtelį, ir Adomas pamatė antrą laiško puslapį. Paskui trečią, nors vokas nebuvo atplėštas ir puslapiai nebuvo verčiami.

– Triukas, – nusijuokė Adomas. Pamanė, kad jį kvailina.

– Ne! – neišžeidė jaunasis italas. – Matai tą pergamentą, susuktą į ritinį? Dabar žiūrėk.

Naujasis Adomo pažįstamas padėjo ritinį po aparato objektyvais. Daugiau prie jo neprisilietė. Bet ekrane, kabančiame ant sienos, atrodė, kad ritinys lėtai išvyniojamas. Galėjai net įžvelgti, kad ant jo rašyta ne vieną kartą.

– Jungtinėse Valstijose visas miestas išradinėja tokius prietaisus, tik tuo ir gyvena. Didelis miestas. Elektros energijos sunaudoja daugiau negu visa Čikaga. Tokių išradimų, – italas parodė į aparatą, – jie nesureikšmina, vadina „niekais“. Sukūrė rašiklį, mažai besiskiriantį nuo įprasto, pagaminto Kinijoje, bet jame įmontuota atmintis įsimena viską, kas juo buvo parašyta per dvejus metus.

– Neįtikėtina! – Adomas jau nesišypsojo.

Paklaustas apie kainą pardavėjas ilgai muistėsi, tikino, kad negali padaryti jokios rimtos nuolaidos, nes CŽV ir „visos kitos gudriosios įstaigos“ tokią aparatūrą jau sunaikino. Daugiau rinkoje ji nepasirodys.

Kai galų gale pasakė kainą, Adomas nusuko akis.

Aparatukas kainavo tiek, kiek naujas aukštos klasės automobilis.

– Galima išsimokėtina, – nusileido pardavėjas.

– Turbūt jūsų pagrindinis pirkėjas – Vatikanas? – ramiu balsu paklausė Adomas.

– Ką jūs, kolega! Vatikanas labiau už kitus nenori atidaryti užrakintų spintų ir kai kurių archyvų.

– Duokite savo vizitinę kortelę, – paprašė Adomas.
„Viktoras Emanuelis di Gasperis“, perskaitė.

Nei vienas, nei kitas nežinojo, kad tai buvo jiems abiem
lemtinga akimirka.

Dirbtine oda aptraukta sofa buvo patogi. Pakėlęs čiužinį Adomas galėjo sukrauti patalynę, tualetu reikmenis, drabužius ir metalinį užrakinamą lagaminą su įrašų, padarytų naudojantis rentgeno ir kitais spinduliais, fotografijomis.

Gyvenimas pasikeitė.

Universitetą Adomas baigė su pagyrimu. Gavo pasiūlymų likti asistentu, švietėsi Mokslų akademija, bet jo planai buvo kitokie.

Dar prieš diplomo gynimą jį susirado punskietis Petras Lukaševič, verslininkas iš Ožkinių kaimo. Netoli Punsko buvo nusipirkęs aštuonis hektarus žemės. Joje – piliakalnis, netoliese dar keli mažesni. Čia pat ir Šiurpilis, o ten trys aukšti piliakalniai. Nuo jų matyti trys upės. Vokiečių kronikos mini ten buvus jotvingių sostinę.

– Pramanai, ir tiek, – juokėsi Lukaševič. – Jotvingiai niekada nepakentė jokios valdžios, net ir savos. Jų tikėjimui centras nebuvo reikalingas. O kronikieriai dažnai būdavo mažai išprusę: vos pramokę rašyti ir skaityti. Nesuprasdami nei jotvingių, nei prūsų tvarkos, rašė apie jų santvarką taip, kaip apie Vakarų valstybių santvarkas, tarsi visos būtų buvusios panašios.

Šis senovės fanas savo žemėje ir ant piliakalnio pastatė jotvingių gyvenvietę. Pakvietė Adomą ten įkurti muziejų ir būti jo kuratoriumi.

– Daug tau nemokėsiu. Verčiuosi detalių traktoriams ir sunkvežimiams prekyba. Kainos neužkelsi, nes ūkininkas nuvažiuos į Suvalkus ir nusipirks pigiau. Galiu samdyti arba valytoją, arba direktorių. Rinkis.

Adomas atsakė, kad valytoja jam nereikalinga, pats pratęs tvarkytis. Tik įspėjo šeimininką, kad išdegins daug elektros ir kad dukart per metus važiuos į Romą.

Lukaševič būtų sutikęs su viskuo. Pajuto, kad šis vyrukas gali įkvėpti gyvastį jotvingių žemei.

Pasibaigus dienai Adomas pašluodavo, kartą per savaitę grindis išplaudavo. Nes ekskursantų buvo nemažai. Ateidavo vietiniai, atvažiuodavo iš Lietuvos, Vokietijos.

Dviejose Suvalkų gimnazijose gavo istorijos pamokų. Tai sukėlė nemažą sujudimą tarp vyresnio amžiaus mokytojų moterų, nors jų vedybų skambutis jau seniai buvo nukabinas ir padėtas į spintą.

Felicija surengė savo vardines. Adomas prisiminė, kad Felicijos varduvės – ankstyvą pavasarį. Gal gimtadienis? Bet gimtadienių jos nebešvenčia.

Felicija jį pasisodino šalia savęs, kairėje. Nuo jos dvelkė kvapniu miulu. Kostiumėlis buvo kūno spalvos, naujutėlaitis. Pirktas Varšuvos parduotuvėje. Tebebuvo matyti lankstymo žymės, tik etiketė su kaina nukirpta. Viršutinė švarkelio dalis atvira, matyti dviejų kalniukų viršūnės, bet ne daugiau. Ir jokių marškinukų. Labai iškalbingas švarkelis.

Kitos mokytojos supratingai žvilgčiojo viena į kitą.

Felicija buvo graži ir lipšni. Akivaizdžiai tvarkinga. Kruopšti ir santūri. Nesiglaustė.

Adomas buvo aukštas kaip krepšininkas ir petingas. Pirš-tai ilgi, gysloti. Jau ne kartą, dar universitete, buvo pagavęs smalsius jaunų moterų žvilgsnius. Ir pats mokėjo į juos atsakyti. Bet stebėjosi: ir kaip jos sugeba suvesti į vieną žvilgsnį garsiai neišstartas mintis? Padedant detalėmis, kurios, atskirai paėmus, lyg ir nereikšmingos: banguotų plaukų sruoga, neklusniai užkritusi ant akies, arba gražus šalikėlis, slepiantis grakščią kaklo liniją ir kartu patraukiantis dėmesį: reaguok!

Felicitijos žvilgsnyje atsispindėjo saldi svajonė: „Neilgai tu šluosi kaimo muziejų“, „Mesi tą dviratį. Vairuosi gal ir ne naują, bet SEAT’ą.“

Daugiau į varduves Adomas nėjo. Jeigu pedagogų tarybos posėdis užsitęsavo ilgiau, vis tiek važiuodavo namo. Neno-rėjo gaišti nė valandos. Bijojo, kad jo gyvenimo neužteks vi-siems numatytiems darbams nudirbti.

Būdamas Romoje Adomas sužinojo, kad Viktoras Ema-nuelis di Gasperis yra iš garsios aristokratų bei verslininkų šeimos. Vyrukas iš Rytų Europos Viktorą Emanuelį sudomino naivumu ir tuo, kad jiedu buvo beveik vienmečiai. Tokiems lengviau suprasti vienam kitą.

Adomas pajuokavo, esą jo kraštas – tai Europos Atlantida. Kad tokia buvo, visi žino, tik neaišku kur. Di Gasperis susido-mėjo. Iš tikro! Juk toje Rytų Europoje amžinai arba karai, arba carai, kaizeriai, hitleriai, stalinai. Jeigu dar galima Europoje ką nors stulbinamo atrasti, tai tik tenai.

Jie sumušė delnais. Adomas sudarys sąrašą visų jam žino-mų saugyklų Romoje, tu, apie kurias kalbama, kad turi neiš-tirtų pergamentų, o Viktoras Emanuelis padarys senų tekstų,

įsigėrusių į pergamentą, nuotraukas. Jam bus leista. Todėl, kad jis – di Gasperis, ir todėl, kad jokių įrašų – nei naujų, nei senų, nei labai senų – jis neplaus. Ritinių neišvynios, rankraščių nevertys. Tik pasižiūrės ir gal nufotografuos. Ir būtinai duos kuklią auką eurai.

Viktoras Emanuelis išplėtė saugyklų sąrašą ir pasiuntė tenai du studentus istorikus, kurie jau anksčiau buvo jam padėję.

Susitarė, kad apie savo darbą visi kol kas patylės. Adomas pasirašė pasižadėjimą, jog visuose jo publikuojamuose straipsniuose ar mokslo darbuose rašys, kad tekstus ir iliustracijas iš senųjų foliantų atgamino Viktoro Emanuelio di Gasperio dirbtuvės Romoje.

Suvalkų pašte darbuotoja padavė Adomui knygos dydžio apdraustą siuntinuką. Tai buvo jau antras siuntinys iš Viktoro Emanuelio. Daugiausia mažai naudingų raštų kopijos arba tik jų fragmentai.

Buvo pirmadienis. Muziejus uždarytas, todėl Adomui pats darbo įkarštis. Įsijungė didintuvą, pasidėjo ant stalo kelis žodynus, popieriaus ir ėmė skaityti.

Beveik iš karto pajuto teksto kitoniškumą.

Broliukai vienuoliai skundė popiežiui pagonis, kaip jie vadino visus nekrikštytus baltus, kaltino daugpatyste, mokliškiau – poligamija. Vienuoliai žinojo, kaip elgtis norint ką nors gauti iš popiežiaus. Reikia įtikinti jo aplinką – kardinolus, vyskopus, sekretorius, vikarus. Todėl jiems rašydavo daug atviriau. Kartais siųsdavo su tuo pačiu pasiuntiniu kaip ir popiežiui.

Adomas užsiuto. Juk jokios poligamijos iš tikrųjų nebuvo. Na, buvo vergų. Broliukams rūpėjo gauti popiežiaus pritari-

mą, leidimą imti tuos žmones vergijon. Rytuose visi, kurie turėjo aukso arba sidabro ar prieskonių sodus, pirkdavo vergų. Samdinių epocha dar nebuvo atėjusi.

Teisybė buvo ta, kad jotvingių gentyse moterų visada būdavo daugiau negu vyrų. Nes vyrai kariaudavo ir žūdavo. Arba gindamiesi, arba puldami. Našles su vaikais tekdavo priglausti kitiems, priimti į savo šeimas. Ne kad vergautų, o gelbstint juos nuo bado. Kai žūdavo tėvas, o jaunas vaikiną likdavo gyvas, jis parsivesdavo į savo namus savo motiną, likusią našle.

Adomas skaitė iki vidurnakčio, kol užmigo.

■

Pabudo nuo bruzdėjimo muziejuje.

Pravėrė duris. Kažkas dėlėjo molines šukes vitrinoje.

– Kaip tu įėjai, gerbiamasis? – nusistebėjo Adomas.

– Kaip ir visi. Pro duris.

– O ką čia veiki?

– Turiu daug šukių. Bet visos skirtingų puodų. Sudėti į vieną neišeis.

Adomas pasižiūrėjo įdėmiau. Atvykėlio marškiniai buvo mėlyni, drobiniai, ilgi, perjuosti juosta. Kelnės suleistos į vyžas. Turbūt iš liaudies šokių ir dainų ansamblio, pamanė.

Buvo gana šviesu. Pilnatis švietė pro langą tarsi sunkvežimio prožektorium.

Adomas apsidairė. Kažkas buvo ne taip.

Šešėliai krito nuo lango rėmo. Nuo stalų, nuo jo paties taip pat. Tačiau kur atėjusiojo šešėlis?

– Kur tavo šešėlis?

– O kam man jo reikia?

Teisybė. Kam žmogui reikia šešėlio?

– Einam, aš tau parodysiu, kodėl reikalingas puodas, o ne šukės, – pasakė atvykėlis.

Ir išėjo į lauką, tarsi durys būtų buvusios atviros.

Už artimiausios kalvos Adomas išvydo sodybą. Nusistebėjo, kad anksčiau nebuvo jos matęs. Keli pastatai, viskas apverta akmenų ir sienojų tvora.

– Kuo tu vardu? – paklausė savo palydovo.

– Aš Birutis.

– O pavardė?

– Pavardė? O kas tai yra? – atrodė, kad Birutis tikrai nežino. – Aš jauniausias šeimoje, supranti? – pridūrė. – Todėl ir pavadino Biručiu.

– Bet Birutė – moteriškas vardas, – nusistebėjo Adomas.

– Gali būti moteriškas, gali būti ir vyriškas. Priklauso nuo to, kas paskutinis šeimoje „nubyrėjo“. – Vyrukas pažvelgė į Adomą. – Kai užeisim vidun, tu nesakyk nė žodžio. Nes kalbi keistai. Ir nieko neliesk. Ir nevalgyk. – Jis paėmė Adomą už rankos ir įvedė į trobą pro kabančias kailines duris. Kailiai nesujudėjo.

Sienų rąstai buvo sustatyti beveik statmenai, viršuje truputį pasvirę į vidų. Visur prikabinėta kailių, o tarpuose tarp rąstų prikaišiota samanų vėjui sulaikyti. Lentynos gudriai sukaltos taip, kad prilaike sienojus. Adomas vėliau pamatė, kad ant tų lentynų miega šeiminkas ir šeimos moterys.

Trobos viduryje – iš akmenų sukrauta laužavietė. Ugnis, nuodėguliai ir didelis molinis puodas tarp žarijų. Jame kunkuliavo viralas. Lubose virš ugniavietės buvo nemaža skylė dūmams išeiti.

Žiūrėdamas į tą skylę Adomas galvojo: jei lietus ar sniegas paklius vidun, išgaruos puodo nepasiekęs. Toptelėjo, kad statinys panašus į indėnų vigvamą. Tik šitas iš rąstų, o anie iš odų ir karčių.